

4. Bahumu Chepape

P.P. 1-39

K34/107.

Ngwanenyana le bota.

ile e ngwanenyana²⁾ atse + erwe xa boraxadi axe
byale ngwanenyana yo ase atsebe monna waxe
fela anokwa bomaxce banore monna waxco
Xona, fela ase amotsebe byale ka tsatsi lelethu
ngwe ba boraxadi axe ba mma mabaze xa a beka
fela ngwanenyana²⁾ eha ese answa banore monna
waxco oga ile mmoese, otio nore mohla a boya a li
khumana ka xae byale ngwanenyana abetswa.
ngwanenyana yo ote mohla xa atoxa aya boraxadi
atoxa le moyatso waxe wa ngwanenyana. le dila
laxe ebetete ebeete molatelo. la moxolo axe e la bongu
atsi, ele mma-moyakabo byale mma-moyakabo xa
\$ ba boraxadi baxe bamotsa xore xa eya xongwe a
xwale xare thoxone, byale mma-moyakabo adira
byale ka mobamola editsero. byale ka le tsatsi lele
ngwe mma-moyakabo ate baeya tse mone lemmasw
ale, axe ale bala xare xae, byale are xomma
swalaxe are, ke lebetse xare xae. mmaswale a
re xona byale oho diabyane, are hape ka xaxa
xere e betse seto xare boyele moxaxa moxaxa

741
2

K34/107

lo ye, cbe afeba xore xa de masexare kgwa
 haxe. atatetsa ^{hse} molise kgamisa byale mona-moyaxabo
 annapa axoma are kolseya xore ^g ~~ba~~ axoma le
 molatelo moratno wasce. byale xce bafitha xce
 ba bona noxa etale dibe molise. ka baba
 di byaxce. noxa ye ebe ele monna ba mma
 moyaxabo. yeta mma-moyaxabo ase aisebe xore
 monna waxe ke noxa. byale molakholo ena
 osala ebelaeta are nnaase baba bale batho
 nne lewa ke noxa yeta. byale mma-moyaxabo
 xe abona noxa yeuwe athoma xababa
 le moratno wasce molatelo. bat⁴sa bela xa
 potona byale noxa xce ebona batho bauwe
 ya fatolowa ya ba sala morasco yare xe eba
 batatela yathoma xepela yare, ke ngwana
 tipa malope nna hase bonwe ^{ho} nna sebonwe ke
^{ho nna sebonwe}
 banyana, nna se bonwe, ke banyana. moratno
 x ba mma-moyaxabo afetola noxa are moholo wa
 ka ngwana nne nna hatse ho nna hatse
 be ke dinoxa, nna ha tse ho nna hatsewe
 ke dinoxa. noxa v leyona yare.

741

K34/107

107

.Ke ngwana kipa malope nna sebonwe, ba nna
 Se bonwe ke banyana nna sebonwe nna sebo-
 nwe ke banyana) batho bare tse babona
 batho mba setse ke noxa haxo batsaba
 byale banna bona batho mela marumo fase ba
 kido mela leka diepe, xore noxa xe esa
 re ke asepele ehlabe ke marumo. byale
 mma-moyaxabo afehla le molatelo sca bobona
 bo noxa esa basetse haxo. ke bafihla
 mobomone wa sefelo, noxa yela ya betoxa
 mofo wa botse botse. yaha mayaba motaba
 a mma-moyaxabo batho bataxala kudu tse ba
 bona mma-moyaxabo aho monna leena
 anama ataxala kudu isa xore obe ase a
 lsebe monna waxe xore ke mane. bya
 le mma-moyaxabo anama cihoxa le monna
 waxe oya xa xabo. moxekolo ataxala
 kudu tse ngwanaxete esesale noxa
 mma-moyaxabo ase sare xe a oya sca
 nwe atse ya xore letsatsi lejee.

741

K34/107

4

Mokxadi le banenyana ba xabā

Banenyana ba xa kwale, ba kile ba lakana
xo yo ~~ho~~ fula denywa tše dibexo di bitšwa
dinopelele keta thabeng. Ka tsatši leo, ba
bexo ba lakane ka lona ba tloxa, xo ya
xona moo thabeng.

Mokxadi o be ana le ngwana wabo leina
ba xaxwe e le Mokxatšana. Mokxadi o be
a 'sa rate ngwana bō Mokxatšana. Kamoka
ba fihla thabeng ka fula dinopelele.

Ba botšana xore ba xomèle xae. Tselenq
ba hlakana le mokxekolwana a ba kxopela
dinopelele kamoka ba mo nthšetša xwa šala
Mokxatšana a le tee. Mokxadi amo xoxa a re
re tla eta re xo tloxele mo re tlang.

Tšatšing leo ba robaka lefaring la tau,
~~ho~~ xore, ba tšošana ba tloxele Mokxatšana
O ile xe a tsoxa a hwetša a le tee feta
a thōma xo opela koša ya xo hlomob pelo

741

K34/107

45

are: ke mokxadi wešo dinopelele a oo ntloxela,

Ano ntloxela dinopelele forung la tau,

Farung la tau dinopelele tau yare are

Tau yare a mojē khatwane yare ^{mojē} xana

Khatwane ya xana dinopelele yare madi

aka rōtha.

Madi aka rōtha dinopele ka latšwa,

ka tšiša xa xabo, ba e ba thloba

xe.

Ba eba ba ntloxela xe fihla xae. A eba
a kxerwa ke ditau. Xe Mokxadi a fihla xae bare
xo yena e na ngwana o kae yena are, o
Sale nthaxo o eba. Le ile xe le dikela,

A tsena ngwana batho, xo se Sona bophela
ka xo yena.

Xe a fihla a wela diropeng tšō mmare,
xo robala foo go ba lehu. Xe non

NONwane ye e re ruta xore re
Swanetse xo ratana.

41
6

K34/107

Mmamamaka le dithupa tša mexaba.

Mmamoka e be e le mosadi wa botse kudu monna x wa xaxwe e le Ramoraka. Batho ba' ba babedi ba be ba phela ka bohloko, bakeng sa xe ba be ba sena ngwana. Matsitši ohle ba be ba nyaka polane ya xo bōna ngwana byale ka basadi le banna ba bangwe.

Tšatši le lengwē ba ya ngakeng ya sesotho, ya bafa dithupa tse hlano tša mexaba, ye ngwe e be e kxopame. A ba laela xore ~~ba~~ ba di lokelē ka šešexang, mme ba di nthšē kamoraxo xa beke tše pedi.

Ba dira ka mokxwa o', kamoraxo xa dibeke tše pedi ba nthšē dithupa tše, tswa bathyana ba ba raro le masoxana a mabedi, yo mongwe wa banenyana e le Sexōlē.

K34/107

4 Ho mongwe e wa banenyana a bekwa; xwa
šala sexole feela, Masoxana ana a ya makxo-
weng xo bereka. Sexo se ngaka ya ba botša
xore ba seke ba seroxa. Ye ba sefite
dithafelo xoya nokeng se be se phuma.

Ka tšatši le lengwe mmaxe a mofa
thafelo ya botše, a e phuma mmaxe a
kwata kudu a moroxa. Sexole sa fofa
sa hwetša moxolo waxe wa ngwanenyana a
hlatswa ditelo, a opela aaeif O dira sekxoro,
Sekxoro matseng ya bangwe nka mma o rile ke
thupa tša mexaba nka papa o rile ke dikwa
makxabeng³³ Mo Moxobaxe le gena a fofanae.

Ba hwetša yo mongwe a setla bare;
O dira kikidi, kikidi matseng ya bangwe nka
mma o rile ke dithupa tša mexaba nka ma-
papa o rile ke ditšwa makxabeng³³

8 741

X34/107

Banenyana bo ya to tintêla.

Ile e banenyana ba ile to tintêla bana le
ngwana wa kroši," banama bare a re hlapeng
bakola meruka, ngwana wa kroši yena o sa-
ile krakala: "xe a kwela a hwêtsa bate bo-
dibeng" are lebele kae meruka" bōna bare
re loketše bodibeng ngwanenyana are"
le nna ke ya lokela, ke moka a lokêla ma-
ka ba tloha ba ya tae, a bōna ya mo-
mohlabeng ba nthša meruka ya bōna, ke
moka a lla are" joo na nka seye tae
bomma ba ka fihla ba nthoxa, are nna ke-
ya re tšea meruka yaka a nama a ile bo-
dibeng. Bodibeng a hwetsa mokxekolo,
a motšea a molokêla moropeng a thoma xo'
bolela are" komana yaka boabo re kwê
ngwanenyana a thōma xo a-pela are"
ke buabua kerileng koloma-koloma rihe
reile reto tintêla koloma koloma rihe
kare meruka le" beile kae koloma

741

K34/107

9

Koloma rite bare reloketsê modibaneng
 Koloma koloma rite, kele hotolo sa maripa
 bya nkwe, ke moka m le kraibadi ya
 maripa bya bya nkwe.

Ke moka mokrelô a napa a kwa bodibeng
 xo kweša batho Selô-Sare e leto moropa
 xe a kwa bodibeng a leba makrabang a re
 Komana yaka babua re kwê ngwanenyana
 kebua bua ke xileng koloma koloma
 rite reite relo tintela koloma ko
 loma rite kare meruka le beile
 kae koloma rite bare re loketsê
 madibaneng koloma-^{lo}koma rite
 ke le hotolo sa maripa bya nkwe
 ke le kraibadi sa maripa bya nkwe
 ke moka ba re xa re motšebe, moka o
 kxona xo opela byang". mokrekolo a seta
 a ya xa bo ngwanenyana xe a sihla a bolela
 byalô ka mehlang, ngwanenyana a opela
 ba nama ba monhisa, ba motšeba

10

741

K34/107

bommate ba lla bare ioo ngwanaka ioo.
ba modirela mokete' ba mo opelela, moka
o be a xotile kud. kudu, banthsa dikxomo
ba le-bata mokrekolo yeo Ngwanenyana ke
Mokxadi mpho Samosela wa seripa-

Det Dorcus Makganyaha

Mokxadi le mokxatsana:

ile e nonwane iyare e le banenyana ba ile
kxonyeng, bana le mokxadi, le mokxatsana mo
kxatsana a kxolwa ke leswika mokxadi a re
leswika le lekxola Hwanešo a mama a
le yora are Selo se, sehlola se?" leswika
la nama lasala le xola le dira thaba," re
banenyana ba boya bawhētsa le thibile tsela
banenyana bare a re o peleng. bare

itsweitswe fatata itswe-itswe xao
ya roiwa ke rena itsweitswe o ro-
ke mokxadi itsweitswe mokxadi le ng-
wana wabo itsweitswe.

741

K34/107

111

ke moka leswika le la la Mibolla tsela bafeta
xe mokxadi le Ngwanabō bare re ya seta
le swika la Moma xo kwaba la Miba tsela xpe.
mokxadi le mokxatšana base sete ka xore ba
roxile le swika la batho. ba letta xo opela kōša
ya mahlamola bare¹⁶

itsweitswe fatero itsweitswe,

xa o ya raiwa ke ma itsweitswe

O roxilwe ke mokxadi itsweitswe

mokxadi le ngwana wabo itsweitswe.

Baopela tantšintši moka leswika la, thopa bardi
leswika la xana ba lla ba boya ba fomola
ka morato xa sebakanyana ba bōna mollo o tu-
ka. ke le ketta, baya ho ana, ke le ketta,
ba fima ba khumana monna le ngwana,
ke le ketta, monna yo uwe a ba bulsi;
Sa hore ba nllwa kae? bathema
ho mmotsa ka tsa le efo labona
e mpho sa mosela wa seripa

R

741

K34/107

Banenyana ba ya xotintela.

Kxale kxale, xole xware ka Batsi. le leng banenyana
 ba ya xotintela, ba ke bana le Moxadi, ngwanenyana
 yo mobotse xe ba fihla bodibeng basa eme kamaoto
 Masoxana a kwelêlê a etsua tsoeding a boleisa
 banenyana aowa, banenyana ba dumela empa
 Moxadi yena a xana, Masoxana ale a Bena naba
 bodibeng mokxadi a sala a eme, letsatsi la dikela
 maru a hloma, medumo yasebe medumo yadio
 ba bo rya thyo kontha, le sofi tse tse tse mokxadi a se
 se sa tseba le moa yano xona. Eke xe a sa sepe
 la a kwa mapaxo Bilwana are: Bilwana
 tswalela tsaaka akwa xe maphika a hai
 ebe ele Bilwana a tswalela tsaaka yena Mo
 xadi are: Bilwana a Bilu,

Bilwana a bilu,

lele kxarô yeno ke tsene Bilwana ha bity

Bilwana a Bity,

Bilwana a Bity,

lele raile xe tontela (Bilwana ha bilu batsena

741

K34/107

13

budibeng, Bilwana a Bilu, Bilwana a Bilu mpule
le kxoro yeno ke tsene, Bilwanatloxa neye ba
ya ka xae be qetswaléléla nae ka ntlony
a re ke bolawa ke mahlo, xe ba mottšetsa
moxobe babe ba mofa ka monya wa lebat.

Ba be basatsebe xore ona le mosadi, ka tsatsi
le leng bammaxwe bo mottšetsa tsa xoja le
metse bare asa letetse lehlapelo Molomong
wa le bati, ba kwa ka montlong mongwea
re hlapa, ba hlapa bakwa xape bakwa mo
ngwe are: areje, bammaxwe ba be laela ma
tsatsi a ruya bare ka tsatsi le lengwe ba
Phealamotša lebat. ba ba ihe hwetsa bare

Xo Bilwana: okare ona le mosadi wase re botš
e mokxadi a dula moo xofihlela aeba
de ngwana, ngwana are xoxola - ba re xo
mokxadi bare: "naa! oka tšeba" yena are: "e nk
a xotšeba" ba morweša thwaki ba mofele
setšua xae xe bafihla xwa ba Mokete o mo
kulu xole Kudu ba hlabakxome

Mpho sa mosela wa nkunwana.

14 741

K34/107
Mosadi le monna le mpya.

He nonwane Ele monna le mosadi. Ke le kehla,
Monna yo le mosadi, ke le kehla. ba sena ngwana
ke le kehla, byale Monna yo aNtule mpya, ke le
kehla, byale mpya ye ba be bae rata Kudu,
ke le kehla, byale Monna yo ka tsatsi
le lenywe ke le kehla, Oile aya maero
ke le kehla, byale are he atloxa, ala eta mo
Sadi ahe hore asale ahllo komera mpya ye
he. ke le kehla, byale mosadi ahe ahllo.
komera mpya ye uwe ke le kehla, mpya ye
ebe e ape elwa boxobe byale ka motho. ke
le kehla, byale monna yo uwe aseke abo
ya ka peia. ke le kehla, byale mosadi ka le
tsatsi le le nywe a seke ape eta mpya
boxobe, ke le kehla, ae apeela moroko. ke
le kehla, byale mpya ya xana xoja moko
ka ke le kehla, byale mpya ya tloa ese g
aja. ke le kehla, byale mosadi ena ase ke
ka ahllo komera. ahore elle. ke le kehla,
le ka bosiu ano eapeela moroko, ke le kehla

741

K34/107

/S,

mpya ya seke ya boya yala, ke le kehla
byale mpya ya thoma koco opela komša ya
ješ. Monye wa ka aya maeto,
Ka sala keja moroko,
moroko moroko wa dikolobe,
byale mpya ya s late lela monye wa yona
mo ailing xoma. ke le kehla, byale mosadi
di wa bitso asala a šuile kudu, ke le kehla
byale mpya yare xe efiha monye wajona
are xojona a xera, ya thoma xoye pela
ya ješ. ~~monye wa ka aya maeto~~ ka sala
keja moroko moroko wa dikolobe,
ke moka monye wa yona ~~afimo xaxoxa~~ hajo
aya xae hajo. ke le kehla, byale monna jola
xa fenhā hae a buršisa mosadi wa xce hore
nka afile mpya ya he moroko. Mosadi afe
kola are, ha se afa moroko. monna yola a
bitso mpya yela a xera ya thoma xoye pela
Pele xa mosadi yola le monna, yore k
monye wa ka aya maeto,
Ka sala keja moroko
moroko wa dikolobe.

16 741

K34/107

Ke mpeha monna yote a botso

Mosadi wabe ka bakala mpya

Mpho sa mosela tpa khona

Danenyana le mpya

ile ele nonwane ke leketla, ele bana

ba ile xonyene, ke le ketla, banenyana

ba babe ba Sepeta le ngwana tpa kxosi,

ke le ketla, byale ngwana yo wa kxosi. ob

ase' pera le mpya. ke le ketla, bare ba

ke nshyana bare hote ba eya hae ke le

ketla, bare are sobaneng, ke le ketla

ye none jo anonhaxa. ke le ketla,

banenyana ba ba be karata ho botso

ngwana kxosi, ke le ketla, ke mphela

bakidma ho so bana. ke le ketla,

ngwana wa kxosi le ina lahe ebe

nkote, ke le ketla, byale

bare hoso bana ba khumana.

nkote a nonpe, ke le ketla, ba

khona ho khomotaya ke le ketla,

mpya ya thoma holla, le ho opela

741

K34/107

(7)

ya re.

banyana bale, bare are sobaneng
ba soba - nkote, nkote - ahona,
banensana bathoma ho bo laga mpya.
ke le isetha, mpya ya tsoa aera e ba
se ise moraho, ke le isetha, bare hola
barifhla nba amotse bathama ya epela
yare: banyana bale bare are sobaneng^{na}
ba soba nkote, nkote ahona.
ba ke le ifhena, ba bolaya mpya
yela hape. ke le isetha mpya ya tsoa,
bare he baneba ka mohae leyona ya
rsena, ke le ketha, bathama ho opela hape
yare banyana bale bare are sobaneng ba
soba nkote nkote ahona, banna bare
na nkote okae? ba ze oelia, mpya ya epela
pele ha banna yare, banyana bale bare a
resoa baneng ba soba nkote nkote ahona, banna
bare le bola ile nkote. banyana bare
kuu, banna ba ba alio lela lehu,
lupbo sa mosela wa seripa -

18

K34/107

Swiditswitsana le bommahe.

lle a ele nonwane, ke le Ketha,
 le mosadi aeno ngwana ke le Ketha,
 le ina la xwe eke swiditswitsana ke le Ketha,
 ngwana yo obe ase ~~ata~~ amanya xa bofse.
 Ke le Ketha, ka tsatsi le lenywe oile
 ahotha le bommahe, ke le Ketha, bya ba
 ya tsemone, ke le Ketha, byale bare xo-
 ketha tsemone bathona xo topa dina
 ke le Ketha, bare xola bathona barwala
 macapu, ke le Ketha, byale swiditswitsana
 ena ka bakala xo kwafa xo sepela
 are xola bommahe ba esa topa dina
 a tseha ka tene xa saka ya maxaga
 ke le Ketha, bommahe bare xola batho
 xa ba eya hae bona bano bona swidits-
 witsana, a eseon ke le Ketha, ba be ba seasebe
~~are~~ swiditswitsana a tseha ka tene xa saka
 ya macapu, ke le Ketha, bommahe bathona
 xo bofa saka, ke le Ketha, ba beya dikrong
 ka hodime ~~xa~~ saka, ke le Ketha,

16 Salamina
Chepape

K34/107

741

Bare Xela ba mwa Saka bakisa eke
bo ma, ke le Keta, bathoma bo ho elele
swiditswitsana bare, swiditswitsana eka.
onthwese, bomma swiditswitsana bakwa
Kosena maha, ka xo ba feta, byale ba
khona xo mwa Saka yela le dikong.
Ke le Keta, ba lixa baya hae bare
Xe bafeta hae, ke le Keta, bare hola
barwa ba kwa swiditswitsana are,
le nthole, bote, le seke lantse Keta
bommahe ba maha, bare oile era onke
mela seha eka, ke le Keta, ka le
tsatsi le kengwe bare xoena mafi a
Xe xohla O Khumete ka molomo wa
morifi, swiditswitsana a khurumela ka
molomo wahe, ke le Keta, bommahe
leta bare hola ba baya bare swidi
switsana eka onthole, ba kwa swidi
switsa are ke sa khurumete, bare
hoena ke le Keta, nna ke ile a khurumete
ka ene, bare leile te O Khumete ka

20
741

K34/107

molomo waaka bare keile othurumela
ka molomo wa morifi. ke le ketla,
ka le tsatsi le lengwe ba molaeta xore
mafi are oha othurumela ka maraxo
amonfi a swid'switsana othurumela
ka maraxo ahe, ke le ketla. bommahe
bare hola baboya mabemone bare ka
swid'switsana eha onkhote. ke le ketla
ba kwa are, ke sa khurumela, ke le
ketla, bommahe ba moroha bare oha
se ke waboya wahalefa.

Manna wa xo sehwe metse are

Se:lla se lawa.

He enonwene, ke le ketla, e monna wa
ho senwe metse a xo se lle se xaba,
ka le tsatsi le lengwe, are xo mosadi
wa are xo onkhata nhe onkhata
mose a ose ille se lawa ke le ketla,
lyale mosadi ka xorala manna waxwe
gicha aya dinokene aha aepela, ke le
ketla, are.

741

K34/107

monna waaka are,

ke mokome kemokome

xa ha setwe metse aletso se wawa

byale se wawa sella,

ke leketla, byale mosadi wa batho afera.

aera ariato dinokene ka moka. ke le ketla,

xofetisa a fihla molokobene omotigwe, ke

leketla, are xo fihla xo ena, ahlana xo

pela are: monna waaka are

ke mokome ke mokome nase

nbe merse abo ha se wawa, ke le ketla,

~~asela~~ byale qwa se wawa se sa le, ke le ketla, byale

Mosadi wa batho ahlana xo kxa metse auwe,

ke le ketla, byale merse auwe abe aetose

byale ka sukiri, ke le ketla, mosadi a n

metse auwe afetsa molokobe, ke le ketla,

byale mosadi pela are xola aemelela apalelwa

byale mosadi wa batho. aha hzoma mouwe

~~byale~~ mosadi yauwe. ka bo stu loahla. khudu

molokobene ona auwe wa: xofetsa ke mosadi

ke le ketla, khudu xare, kôkô: merse a ka?

22
741

K34/107

Mosadi yola afeba are; Kile Kere Ke
 a emelela thapa ciapala. Kihudu yare chikodo
 disale moraha. Ke le Keta, byale wabha munda
 ware Kêkô mese akae? Mosadi wabaho
 ano apa byale ka pele, xofitela xohla tau
 lse pedi, ke^{le} Keta, lsa filha tsare Kôkô, mese
 akae? Mosadi wabaho are; Kere Ke a me
 kelai thapa ciapala. Ditau lsero lsa bolah.
 Mosadi yola wabaho

mpho samoseta wa senipa

Monna le ba sadi bahe ba babedi.
 lle enonwane, Ke le Keta, e monna aeno basa
 di ba babedi. Ke le Keta, mosadi yo molixole
 a eno m bana ba bararo, yo monna kwana aeno
 hse ngwana aete, Ke le Keta, mosadi yo monna
 khama ahwa, ngwana waxe asala le bo
 hwa molowane. Ke le Keta, byale mosadi
 yo obe abetele ngwana yo Ke le Keta,
 ngwana yo obe adisa pufane. Ke le Keta,
 ngwana yo obe ase eha ha hfo ye a ejane.
 Ke le Keta, byale ngwana jo obe adula.

741

K34/107

23

Ka le koma ke le kelia, ka le tsatsi
 le lengwe, are zoya hodisa abana ke mokhe
 Kolwana yo mongwe ke le keliya, mokhekola
 yo uwe are xo ngwana yo uwe are,
 hna hka odisa patsane, ke le kelia
 ngwana wa balno are xosena, baile
 ke dise patsane yona yeje. ke le kelia,
 byale mokhekola are ho ngwana yola are
 hna byale oja ene monaxene he odisitse
 ngwana wa balno afelola. are, ha sena se
 ke jane le ha ke pela ka dingwa tsa
 xo sia ke koma, ke le kelia, byale
 mokhekola yola are xongwana yola are
 xe odisitse are xo patsane oxe patsa
 he kela kela tafola zeje. byale ngwana
 yola adumela, ke le kelia byale hiale
 tsatsi. le lengwe are ahile xodisa
 are xo patsane, kela kela tafola
 patsane ya diya dijo. ka me huta
 huta xa tsone, byale ngwana jola ahlo
 ma xoja, ke le kelia, byale are afetsa

24

141 141

K34/107

xoja, are puzane, tetsa lla tfofa ketioxe
 xeye nae, ke le ketia, byale ngwana jo a
 ho nalo kamats tsatsi xofihlela ibite a
 thona, ke le ketia, bonnamohole che ba
 thoma ho mmutsisa xore oja ene? are
 xo bona are xasena nlo eke ejane.
 ke le ketia, ka tsatsi le lengwe, bare
 xo ngwana bona bare he alioa aeya
 ho disa oye nae, ke le ketia, ngwana
 wa xo disapuzane are xola alioa
 abona ngwana mmamohole ahe amo
 late tela, byale ngwana wa batho a
 thoma xolla molakekalo amona are
 xo ena ollelane? are ke bona ngwana
 bonnamohole xa ansala nkhaho, kere
 ketio dia byane? ka xore oho mpona
 xe kere puzane tetsa tetsa tfofa.
 molakekalo are, ore molho wali itolo le
 kee ofseta, oho bona oho ofseta, ke le
 ketia, byale ngwana yola adia byale
 ka nhek molho ya uwe a oseta

741

K34/107

25

Ngwana yola ahloma xore pultsane
 reka reka rapola xeye, pultsane ya reka.
 Ke le ketia, ngwana jouwe ahloma xo
 ja. Ke le ketia, are xo fetsa are, pultsane
 re kolla rapola, Pultsane ya rekolla, Ke
 le ketia, byale are xo motlo wali
 itlo letee tsaha xeye hae, motlo
 wa le itlo letee aisoa, Ke le ketia,
 bommamoholo are a bulisa ngwa
 na wa bond bare obone ene? are xo
 ona se ke se bone, Ke le ketia, isa
 tsatsi, le lengwe waha wa makho a
 mabedi, byale ngwana yola abotsa
 mo kxekolwana are xo hile wa makho
 a mabedi hase, mokxekolo are, are
 motlo ~~am~~ makho a mabedi, otšela
 ngwana yola adia byale, ahloma xo
 dia byale ka mehene, Ke le ketia, isa
 tsatsi, le le ngwe waha wa makho
 amariro, Ke le ketia, ngwanengana,
 floxa aya ho mokxekolo yola wa

26
741

K34/107

mehlene, ke le kella, byale ammotša
zore are, motho wa matho amaxaro
otsele, byale ngwanengana yola ale ba
la zore motho wa matho amaxaro. ke
le kella, byale ena are; motho wa
matho amabedi otsele, ke le kella,
motho yola a otsele ka matho a
mabedi le lengwe la se otsele,
ke le kella, byale ngwanengana wa
zo dica patsane alhoma zore.
patsane e teka teka tafola reja
patsane ya thoma zo dia byale ka
mehlene, ke le kella, byale motho wa
matho amaxaro abona ngwana yo
la se ase: diane, ke le kella, he ba
fehla. hae ba burgisa zore, ma o
bone ene? a ba bota zore ke bone
patsane e teka tafola. bae zo pu
tsane te ka teka tafola ba bona
patsane e se aba diele diju,
balhoma xo bolaya, ke le kella,

741

K34/107

27
A

no ngwana yala wa Kodisa pulsa
Olla. aya ho mokgeto, ke le kea,
ore ba bda ile Pulsane yela, molige
koo yala ore ho ngwana yala ore. ore
ba hofe pelo ya yona, ke le kea,
bare ho ofa o epele se fekane, ke
le kea, ngwana yala oia byale,
ke mphela ka moraho ba beke,
Pelo yela ya mela, ke le kea
Delo ya mela sehlare se se kele,
sa dikenga, ke le kea, byale ngwa
ha yo aphela ka dikenga sa sona,
ke le kea, byale bya batho he ba
ye reafula dikenga sa sona se eya
ho dima, ke le kea, fela ngwana
yala ena he afula se eya fase, ke le
ke a, bomma mohoto ahe bathama
ho ba le bohseba ka sehlare sela
ba se rema, ke le kea, ka tsatsi
le le ngwe, waba le mokete, ke le
ke a, batho ka moka baya molketene

28 741

K34/107

ba apere ha botse, ke le ke kg
byale ngwana wa batho ahloma aya
ha mokgekolo yola. ke le ketla, moko
kalo yola amotsea amo tlapisana ha
botse. ke le ketla, byale are ho ngw
ana yola are tsa Palia ye-otie
tase. ngwana yola adia byale, ke le
ke kg, are hola wa kwa dikobo
tse botse, le ka dieta le ka pere
ye nso le samporene, ke le ketla
byale mokgekolo yola are ha ngwana
yola diapara ngwana yola adia para,
ke le ketla, ngwana yola are ho
fetsa ha apara ana mela pere ye
ta ye nso. ke le ketla, ahloma
ahloma: ahloma moketene, ke le
ketla, wele ha ahloma moketene
batho ba mole beletla ba ngwe ba
modume aisa. batho ba bo rima-moko
lo ahloma babe ba se amotsebe
ke le ketla, batho ba ha makala

741

K34/107

29

Kudu ne ba bona motho wa botse
byale, ke le kella, matapama ke batho
ba ija bare hoena, boya rejei aya
ja tafolene, le mosohana, le ba ngana.
ke le kella, balse ya Dere yake, ba e
fa maroto ka le selo, ke le kella,
yare hola le tsatsi le subetse atse
a pere yake aya ha mokgekolo yola,
ke le kella, afina akola dikobotse
ela atsea saka yake ha eapara aya
hae. ke le kella, bale ka bosiu,
bana ba bomma-mohale rube bare hoena
kena re bone motho wa botse moletane
ke le kella, ba be ba se atsebe hore
ke yeha yona yo ba mo ane elane,
ke le kella, byale byale ka le tsatsi
le lengwe waba le moletane, ke le kella,
baswana wa batho a boye le 19 ho
mokgekolo, mokgekolo amotse a motha
pisa ha botse amo apesa kobotse
di ngwe sa botse, ke le kella,

30 741

K34/107

ngwana wa batho alia aya moketeng
aha melse Pere ye sehla, ke le
ketla, batho le tsatsi le uwe ba
seke na motseba, ke le ketla,
byale le tsatsi le subela batho ba
homa hoja. ke le ketla, gare hola
ele basiu be masohana le banyana
batho hola nsa ke le ketla,
le sohana le le ngwe la tansa
le ngwanenyana yola. ke le ketla,
le sohana le, ebe ele ngwana wa
kxosi, ke le ketla, byale are hola
la tansa ngwanenyana a wesa seeta
ngwana wa kxosi ase topa, ke le
ketla, ngwanenyana ase yaka ase se
bare, ke le ketla, ngwanengana a
homa hoja mela pere yaha a
ba hae. ke le ketla, byale a
fihla abotsa mokgethelo hore se eta
se timetse. ke le ketla, mokgethelo
are, no ena ba oza taba sepele

741

K34/107

31

hae, ke le Kella, ngwanengana a
 tseya saka yane a e apara aya hae,
 ke le Kella, byale bana ba bo-
 mma-moholo ahe ba ya hoena ba
 mo ane helo ka ditaba tsa mose-
 le, ke le Kella, ka bosiu-wakwaga
 hore morwa wa kgobi otopile se eta,
 ke le Kella, ~~byale bare hoswanetsa~~
~~hore ba ete ba tsa ntsha motso yo~~
~~motso we le yo-motso we ahe ka ntshwe~~
 ke le Kella, byale batho ba eta ba
 le ka ntshwe, bangwe se bapala bang-
 we se bafitse pha, ke le Kella,
 hofihlela he bafihla, ka ho bamm-
 a-moholo, a ngwanengana ya ho timetsa
 se eta, ke le Kella, byale are ho-
 fihla ahe ka ntsha bana baka hona ka
 motso, byale are aesa bale kantsha a
 bona motso aho dumetse ka Jefase vlene
 ngwana wa Kxosi are ae saye bare ka
 mouwe edula mpya, ke le Kella,

32

741

K34/107

aba fetola are le mpya ke adire
 ka ntšha. Ke le ketla, babe ba
 tšhabela hore ngwana wa kgosi a ka
 tšea motšo yo uwe yaba mosadi
 wa hae, ke le ketla, byale (ngwana)
 ngwana wa kgosi a sena ka le tšo
 lone le uwe a khumana ngwahengana
 adutši. amole ka ntšha se eta se uwe
 ka^{ho} ebe ele sae samolekana,
 ke le ketla, ngwana wa kgosi a tšea
 ngwana yola.

MPho sa mosela wa se zipa

Monna le ngwana

ile e nonwane. Ke le ketla, e monna
 ke le ketla a ile ho tšuma ke le ketla.
 are a e sape sape peta a lopa ngwana
 wa botse. Ke le ketla, monna jo uwe a
 hona aya hae le ngwana jo uwe.
 Ke le ketla, byale ngwana jo obe a
 duta ka tene ka mafi, ke le ketla.

741

K34/107

33

ngwana jo uwe aholera ka tene ha
 pitsa ya mafi ke le ketla, hofihlela
 a eba le ngwana ka tene ha pitsa, ke
 le ketla, byale ngwana aholo, ke le ketla,
 ka tsatsi le le ngwe ngwana wa ho
 be le elwa ka tene ha mafi ahloma
 ohotha le bana ba bangwe baya ho
 lintela, ke le ketla, bomma a ngwana
 yo ebe ele ngwana le hodi ke le ketla
 byale ngwana jo be ahloma ho wela ka
 metsene are, lumpe ka nna ngwana

le hodi, la motsea la moisa
 koa leng leng montsi erakane le

tara,

ngwana jo obe areta bommahe, ke le
 ketla, ngwana jo ano phela ari alo, ke
 le ketla, ka tsatsi le lengwe are
 ho bommahe are ke bone le naka
 hoke la botse ka hokene nke le
 yo nktela lora, bommahe bare
 lia ke ho koele ka tsatsi le lengwe

34741

K34/107

Ke le Ketla, bommahe ko hore babe
ba se axone ho tala. Ker banore

Ketlo mo leba aisa, ngwana ka hore
obe a lerata aho ba swella. Ke le Ketla
ka tsatsi le ngwe bommahe batloha
nae baya hokene hjo mokela le ti
haka holke. Ke le Ketla, bana ka
moka babe ba eya ho tinkela. Ke
le Ketla, ngwana yola are he a
moma ho wela are.

Kimpe ka mma ngwana le
hodi la motse la moisa
koa teng teng montsi erokane letala.
Ke le Ketla, mosadi yo uwe a
hakaia kudu he aekwa ngwana wane
axona ho moreta, Ke le Ketla,
ka hodimu ha noka hobe ho ena
le masoana amabedi, Ke le Ketla,
masoana aube ebe ele ba holo ba
mosadi jo. Ke le Ketla, mosadi jo
obe ase atsebe hore batho ba

741

K34/107

35

Ke ba holo bae. Ke le Kella, fela maso
ana a. abe atseba mosadi jo. Ke le
Kella, mosadha ale ahama abafamela
mosadi yola. Ke le Kella, bare hoena
na ngwana jo waho arene? nsa^a are e
ba kwa are, lumpe kamma ngwana. le
hodi la motsea la moisi. ~~ko a teng teng~~
montsi e rokone le tata, ke le Kella,
mosadi afe maha are le nna ke kwa
ari alo. Ke le Kella, mosadi gola are
ho masoana ale amabedi. are nke le
nkete le haka noko lela, masoana auwe a
seke ahana. Ke le Kella, byale mosoana ale
are hofetsa ho moketele are, nna oa re
tseba naa? mosadi are aha hake
le tsebe. bare ke rena ba holo baho
ke rena bana ba le hodi. Ke le Kella
bare wena ese otopa ke mofana ya
mongwe. Ke le Kella, bare ho mosadi
teha re hobitsa ~~h~~ mantse boya.
adumela, ke le Kella, bare hoena otsee

36
741

K34/107

le malka noko le uwe ole thlōmela
se fekone. Ke le Kella, adia nyale
baholo ale batta ba molisea bosiu

mphe sa mosela wa serina

Monna le mosadi

le e nonhongone e mosadi le monna
ke le Kella, ba bolawa ke Kala. Ke le
Kella. Ka tsatsi le lengwe mosadi aba le
ngwana. Ke le Kella. Monna wa mosadi jo
obe adisa dikromo. Ke le Kella, ngwana
wa bana ahola, ke le Kella, mosadi ka
le tsatsi le lengwe aya thsemone hojo
a le bejela maraka, ke le Kella, mosadi a
khumana maraka alesome. Atla hao hae,
ke le Kella, are hofihla hao aapea,
ke le Kella, monna wahe obe ae saik.
hodiso ke le Kella, mosadi ebe aapile
maraka a mahlano. aseite amahlano, ke le
Kella, mosadi yola aja maraka a tima
monna wa hawe. Ke le Kella, monna hea
boya ho disa are nke le rengwa rise

741

K34/107

37

mama nipowa. Ise le ketha, mosadi are
le atseba hore re bolawa ke Hala, lena
tere . . . ma ke diebyane, ke le isetha,
ka tsatsi le lengwe monna abolaya
kxaka, Ise le ketha, monna a eja a etse
hola mosadi ase amone. Ise le ketha.
mosadi yo o ba are he a apile maraka
afa monna dikiti ena a ja maraka. ke
le ketha, monna le mosadi ka tsatsi ke
le ngwe bare hola badutsi monna are
ho mosadi nke omphe ngwana ke mmo
ne. Ise le ketha, monna mosadi amofa
ngwana. ke le ketha, monna athama are
akohla mosadi wane are: amo epela
are: n'ama maraka ahudume
monna ofiwa dikiti. ke le ketha
ano t'xalo, mosadi le ena are nke o
moltise ke mmore monna amofa le ena
athama are: sante kxaka le swalela
kxoro, sante kxaka le swalela kxoro
hofihlela ba sesa bolawa ke Hala
mphepa sa mosela wa serifa

38

741

K34/107

Mosadi le dikxokxo. le monna

lle e nonisane e Mosadi le monna, ke le
 ketla, ba zuite dikxokxo. ke le ketla
 dikxokxo tse dibedi zehelwa dijo tsa horeka
 pa dikxokxo ke le ketla, ka tsarisi le
 le ngwe monna uo mosadi go aya
 maeto, tse le ketla, mosadi ano saia
 aditiko tso mela, ke le ketla, ano di-
 diela dijo. ke le ketla, dijo tsa Fela,
 mosadi tikhana ba di apele mphokolo,
 ke le ketla, dikxokxo, tsa seke tsa
 boya tsa ja, ke le ketla, bya le dikxo
 kxo tsa ^{hwa} ka di seaja ka kila, ke le
 ketla, byale ka bosiu. le hona ano dia
 byak. ke le ketla, dikxokxo, tsa ngala tsa
 litha tsa ya menitini, tse le ketla, byale.
 mosadi adi hoetela are: kipi kipi, tsa
 seke tsaha, mosadi adi tsa ke
 le ketla, b le ka bosiu byo bongwe
 ano dia byale, dikxokxo ka ho swara
 ke kila tsa ya tsare re aja, ke ketla

741

K34/107

39*

Mosadi no obe arie ho aapea mphofo
lo afa dikxoko oe safa, ke le Ketla
byale dikxoko tsare dija tsa sion, ke le
Ketla, byale dikxoko. tsa mama hoopela.
tsare are: bya efa m boswa bokoya moye
bokala bošana koiko aese,ne,
dikxoko tsa hitha ditsaba mosadi a
disetse moyaho. ke le Ketla, dikxoko tsare
hofitha hahene tsa bolaya mo'sadi yola
ke le Ketla, monna he aboya akhumana
mosadi aeseha le dikxoko di seo, athona
ho lota mohlala hofithela akhumana
mosadi ahe ahwile. ke le Ketla.
mosadi ahe aho cpela hoya mohlwe
mpho sa moseta wa scripa

End. S. 741